

“ตายแล้ว มรดกตกแก่ใคร”

- “ถ้าหากคุณต้องตาย สมบัติทั้งหลายจะไปอยู่ที่ไหน แล้วใครจะได้สมบัตินั้น”
- “สามี/ภรรยา จะได้สมบัติครึ่งหนึ่งใช่ไหม?” “แล้วลูกห่วยจะได้เท่าไร?”
- “ถ้าพ่อแม่ยังอยู่เขาจะได้ส่วนแบ่งหรือเปล่า?” “เฮ้ย มีลูกนอกสมรสอีกเขาจะได้มั๊ย”
- “อู๊ย ยังมีภรรยาอีกคนเขาจะได้รีเปล่า”

เราเคยสงสัยมั๊ยคะว่า ถ้าพรุ่งนี้เราไม่ได้ตื่นขึ้นมาอีกเลย คนที่เรารักจะเป็นอย่างไร? ธุรกิจที่สร้างมาจะเดินต่อไปยังไง? แล้วทรัพย์สินสมบัติที่สืบทอดสำหรับเก็บหอมรอบริบจะตกไปอยู่ที่ใคร? หนี้สินที่มีละใครจะต้องรับผิดชอบ? เตียวเรามาดูกันนะคะ

ถ้าถามว่า มรดก เกิดขึ้นเมื่อใด มรดก เกิดขึ้นเมื่อ บุคคลถึงแก่กรรม และมรดกของบุคคลนั้น จะตกทอดถึงทายาททันที ทั้งทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายที่มีอยู่ก่อนถึงแก่ความตาย สิทธิและหน้าที่ เช่น หน้าที่ในการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และความรับผิดชอบต่างๆ เช่น การผิดสัญญาและการละเมิด เป็นต้น ทั้งหมดเรียกรวมกันว่า "กองมรดกของผู้ตาย"

แล้วใครบ้างที่มีสิทธิใน “มรดก” ของผู้ตาย ทายาทที่มีสิทธิรับมรดก มี 2 ประเภท คือ

➡ 1) ทายาทโดยพินัยกรรม ทายาทที่มีสิทธิรับมรดกตามที่ถูกผู้ตายกำหนดไว้ในพินัยกรรม

“พินัยกรรม” เป็นการแสดงเจตนาเพื่อตายหรือกำหนดการเพื่อตายในเรื่องของทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะเป็นผลให้บังคับได้ตามกฎหมาย โดยคุณสามารถเขียนพินัยกรรมว่าจะแบ่งทรัพย์สินของตนให้ใครก็ได้ และถึงแม้ว่าไม่ใช่ทายาทตามกฎหมายก็มีสิทธิได้ส่วนแบ่งมรดกตามพินัยกรรม ซึ่งพินัยกรรมก็จะช่วยทำให้เกิดความชัดเจนว่าคุณต้องการแบ่งให้ใคร เท่าไร อย่างไร ไว้เสียก่อนตั้งแต่คุณยังมีชีวิตอยู่ โดยคนที่จะได้รับแบ่งมรดกเมื่อคุณจากไปแล้วนั้น อาจจะเป็นใครก็ได้ที่คุณอยากจะให้ ไม่ว่าจะเป็นลูก สามี ภรรยาญาติพี่น้อง เพื่อนพ้องน้องพี่ จะยกมรดกให้แก่มูลนิธิ สมาคม บริษัท นิติบุคคลใดๆ หรือจะเป็นลูกป่าข้างบ้าน ก็ยังได้ เพราะเมื่อทรัพย์สินเหล่านั้นเป็นของๆ คุณ คุณจะยกให้ใครเท่าไรก็เป็นสิทธิของคุณ ถ้าเป็นแบบนี้ก็ไม่มีปัญหาอะไร เมื่อถึงแก่ความตายก็แบ่งมรดกตามพินัยกรรมไปเลย แต่เตียวเรามาดูทายาทประเภทที่ 2 กันนะคะ ประเภทนี้ค่อนข้างจะมีปัญหากันมากเลยทีเดียว เนื่องจากเจ้ามรดกหรือผู้ตายไม่ได้กำหนดไว้ว่าจะให้ทรัพย์สินแก่ใครบ้าง ดังนั้น จึงต้องแบ่งมรดกตามกฎหมาย ซึ่งผู้มีสิทธิได้รับมรดกประเภทนี้ เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม”

➡ 2) ทายาทโดยธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1629 กำหนดไว้ว่า ทายาทโดยธรรม แบ่งออกได้เป็น 6 ลำดับ

ได้แก่ ทายาทลำดับที่ผู้สืบสันดาน (ลูกของผู้ตาย) นั่นเอง บุตรต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นนะคะ โดยจะขออธิบาย ให้เข้าใจง่ายๆ แบบนี้ค่ะ ลำดับที่ 1 ก็คือบุตรจะเป็นที่ชอบด้วยกฎหมายของแม่เสมอแหละคะ ไม่ว่าจะพ่อแม่จะสมรสหรือไม่ก็ตาม/ถ้าพ่อแม่จดทะเบียนสมรสกัน /บุตรก็เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของทั้งพ่อและแม่คะ แต่ถ้าพ่อแม่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน บุตรจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของแม่เท่านั้นนะคะ แต่หากพ่อแม่มาจดทะเบียนกันภายหลังบุตรก็จะกลายเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของทั้งพ่อและแม่คะ หรือถ้าพ่อแม่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสแต่หากพ่อจดทะเบียนรับรองบุตร บุตรก็เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของพ่อ ลำดับที่ 2 บิดา มารดา (ต้องชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นนะคะ) ลำดับที่ 3 พี่น้อง ร่วมบิดามารดาเดียวกัน (ถือตามความจริง) ลำดับที่ 4 พี่น้อง ร่วมบิดา หรือร่วมมารดา เดียวกัน (ถือตามความจริง) ลำดับที่ 5 ปู่ ย่า ตา ยาย (ถือตามความจริง) ลำดับที่ 6 ลุง ป้า น้า อา (ถือตามความจริง)

➡ **เช่น** ในขณะที่เจ้ามรดกตาย เจ้ามรดกมีคู่สมรสตามกฎหมายซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และยังมีผู้สืบสันดานอีก 2 คน ได้แก่ A และ B ดังนั้น คู่สมรสของเจ้ามรดก และผู้สืบสันดาน A และ B จะได้รับส่วนแบ่งในกองมรดกคนละ 1 ส่วน เท่าๆ กัน หรือในขณะที่เจ้ามรดกตาย เจ้ามรดกมีคู่สมรสตามกฎหมายซึ่งยังมีชีวิตอยู่ และมีผู้สืบสันดานอีก 2 คน ได้แก่ A และ B และมีบิดามารดาซึ่งยังมีชีวิตอยู่ นั้นหมายความว่าในขณะที่เจ้ามรดกตาย เจ้ามรดกมี ทายาทลำดับ (1) อยู่ 2 คนคือ A และ B ทายาทลำดับ (2) อยู่ 2 คนคือ บิดา และมารดา ซึ่งตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1630 วรรค 2 ทายาทลำดับที่ (1) ไม่ตัดทายาทลำดับ (2) คู่สมรส ซึ่งเป็นทายาทเสมือน บุตรคนหนึ่งของเจ้ามรดก ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้กองมรดกจะแบ่งออกเป็น 5 ส่วนเท่าๆ กัน คือ A ได้ 1 ส่วน และ B ได้ 1 ส่วน บิดาได้ 1 ส่วน และมารดาได้ 1 ส่วน (ถ้ามีทายาทลำดับ (1) และ (2) ทายาทลำดับ (2) จะได้รับส่วนแบ่งเท่ากับลำดับ (1)) คู่สมรสที่ยังมีชีวิต อยู่ได้ 1 ส่วน

 และที่สำคัญเลยนะค่ะ คู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย ถือเป็นทายาทโดยธรรมของผู้ตาย ด้วยนะค่ะ โดยคู่สมรสเทียบเท่ากับทายาทชั้นบุตร แต่ในการรับมรดกของทายาทโดยธรรมทั้ง 6 ลำดับนั้น ไม่ได้มีสิทธิรับมรดกด้วยกันหมดทุกคน ในการ รับมรดก ก็จะเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ญาติที่อยู่ลำดับก่อน (ลำดับต้น) มีสิทธิได้รับมรดกก่อน ญาติที่อยู่ลำดับถัดมาจะมีสิทธิได้รับมรดก ต่อเมื่อไม่มีญาติลำดับก่อนหน้า เพราะหากทายาทลำดับ 1 และ 2 รวมถึงคู่สมรส ยังมีชีวิตอยู่ ก็เฉพาะแต่ทายาทลำดับนั้นเท่านั้นที่มีสิทธิรับ มรดก ทายาทในลำดับ 3 ถึง 6 ไม่มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกเลย ดังนั้น เราอาจจะกล่าวได้ว่า การรับมรดกจึงเข้าตามหลักที่ว่า “ญาติสนิท ตัดญาติห่าง” ยกเว้น กรณีทายาทลำดับที่ 1 คือ ผู้สืบสันดาน จะไม่ตัดทายาทลำดับที่ 2 คือ บิดามารดา นั่นก็หมายความว่า บิดามารดามี สิทธิรับมรดกพร้อมกับผู้สืบสันดานนั่นเอง

 และขอทิ้งท้ายว่า เมื่อเจ้ามรดกตาย หนี้สินก็ไม่ระงับนะค่ะ ทายาทที่รับมรดกยังมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ของเจ้ามรดก แต่อย่างไร ก็ตามทายาทไม่ต้องรับผิดชอบเกินไปกว่าทรัพย์มรดกที่ตกทอดแก่ตน หมายความว่า ถ้าเจ้ามรดกมีทรัพย์สิน 100,000 บาท หนี้สิน 300,000 บาท แล้วเราเป็นทายาทผู้รับมรดกเพียงคนเดียว เราได้รับมรดก 100,000 บาท เราก็ชำระหนี้ของเจ้ามรดกเพียง 100,000 บาท แม้เจ้ามรดก เป็นหนี้ 300,000 บาทก็ตาม

นางสาวหนึ่งฤทัย ประทุมกุล
นิติกร กองกฎหมาย สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น